

17
D. A.
THESES,

DE

STUDIO HI-
STORICO,

QVAS,

*Consensu Celeb. Ordinis Philosoph. in Regia ad
Auram Academia*

PRÆSIDE

CAROLO FRID.
MENNANDER,

Scient. Nat. PROFESSORE Reg. & Ordin.

Publice examinandas sistet

MAURITIUS WILHELMUS FONTELL,

OSTROBOTNIENSIS.

In audit. maj. ad diem II. Martii, A:o MDCCXLVIII,
horis ante meridiem solitis.

~~~~~
ABOÆ, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad Typ.

Kongl. Maj:ts
Tro-Tjenare och Regements Quartermästare wid Oesterbo-
rens Infanterie Regemente.

Herr ABRAM FONTELL.

Min Høegtærade k. Fader.

Eder kjerlek, min Fader, har alltid varit emot mig så
æfverflödande; Eder omsorg om min walgång så stor
och ofærtruten; at et æmt hierta blæder æfwer saknaden af
ord, til at nog/samt fær en dag lagga, den all min tancka
æfwerstigande kostnad och mæda, som til min befordran,
icke utan min k. Faders egen skada och olagenhet, anlagd
blifwit. Alt, som slätt i Eder förmågo, har varit ossart til
min tjenst. I hafwen alt gjort, som kunnat lenda til mitt bästa.
Alt hwad I sagt mig, har varit uplyst med liuf færmanning och
færnuftiga råd. Til wedergalning af alt sådant, har jag intet an-
nat, en en ædmiuk wijsa, ett rent upsat, ett lydigt och tacksamt
hierta. Tillåt derföre, min Fader, at jag til ringa werdermåhle
af min ærkiensta emot Edra walgiärningar, och min egen fær-
bindelse, får offentliggen bekiænna, huru stor Eder godhet wa-
rit, som aldrig, fær en i stoftet, utur mitt minne utplånes
skal. Tag och tit goda denna færstlingen af Eder godhet och
mina ungdoms framsteg. Jag skal aldrig underlåta, at, fær
Eder walgång och næge under Edre gråhår, anropa den al-
ting styrande Skaparen; på det, at under Edert blomstrande
Mandelträd, min och mina Syskons lycka må kunna i liuf
skugga tihvæxa och grænskas. Frambärdar til döds stunden

Min høegtærade k. Faders

OEdmiuk Lydigste Son,
MAURIT. WILH. FONTELL.

I. N. J.

Thef. I.

Historia, quæ factorum rerumque memorabilium narrationes fide dignas suo completur ambitu, tantæ ad omnem doctrinam utilitatis est, ut humanæ cognitionis inventrix & conservatrix merito salutetur.

Thef. II.

Hujus tria sunt genera: humana, quæ ad hominem, naturalis, quæ ad naturam reliquam, divina, quæ ad naturæ parentem pertinet. Triplex hinc oritur assensus: probabilis, necessarius, religiosus, & triplex virtus: Prudentia, scientia & religio.

Thef. III.

Historia non inepte speculum omnipotentiae & providentiæ Divinæ, atque vitæ magistra salutatur. Providam enim & omnem captum humanum superantem Dei, pro natura, humano genere, ecclesia denique & veræ fidei doctrina conservanda, curam, vividissime repræsentat. Fata mirabili modo cuique homini pro meritis accommo-

davit summus rerum moderator. Regna amplissima nascuntur, florent, occidunt, & alia rursus ex horum cineribus exoriuntur. Ubique directrix apparet Numinis manus. Optime ducit historia mortales ad cumulos vanitatis, in cordibus hominum latentes, cognoscendos. Virtutes quoque & vitia, nativo suo colore depicta, relinquit, ut stimulentur ad studium piæ & cautioris vitæ, atque ut ex aliorum damno sapere discant.

Thef. IV.

Studium itaque historiæ omni omnino homini adeo est necessarium, ut felicitas absque eo obtineri non possit. Hinc enim omnia ejus promovendæ media sunt depromta.

Thef. V.

Cum honestarum actionum æque ac turpium imagines, regnorum fata & vicissitudines cum causis suis, status quoque rationes, suo subministrat historia civili lectori, hæc est schola principum, ubi jucunde invenitur potius, quam discitur civilis prudentia.

Thef. VI.

Errant, qui sola historia civili contenti ecclesiasticam minus necessariam esse, contendunt, & vice versa. Tanta hæ sunt conjunctæ affinitate, ut neque politicus sine ecclesiastica historia multorum eventuum & circumstantiarum causas indagare, nec theologus ecclesiæ fata absque civili temper perspicere possit. Unde intelligitur, quantus sit usus

9
sus historiæ illis, qui sacros ordines adire desiderant: imprimis ecclesiasticæ, quæ religionis fundamentum, ejus incunabula, progressum, per tot tantasque persecutiones admirandam conservationem, & triumphantem ubique veritatem, sistit.

Thes. VII.

Quin etiam valde profit historiæ studium Juris Consulto, nullum est dubium. Autores enim, initia, fontes, causas legum, formam item & consuetudines cujusque nationis, ut & infinitam calum in legibus varietatem, quæ omnia ex historia colliguntur, nosse, maximum est adminiculum justitiæ unicuique distribuendæ.

Thes. VIII.

Divisio historiæ in universalem & particularem est optima & quam maxime necessaria. Exhibet illa huic eundem ulum, quem mappa generalis geographica præstat particularibus. In pertractatione igitur hujus studii, ab universalibus ad particularia procedere maxime conducit. Hoc modo unius nationis cum altera cognatio, & quomodo una alteram subsecuta fuerit, discitur. Quid? quod series temporum & rerum in ea peractarum, in compendium universale redacta, citius introspectiatur.

Thes. IX.

UTi historia sacra est certissima, antiquissima & lectu jucundissima; ita aliis præferenda, studiumque historicum, stricte dictum, ab ea incipiendum est.

Thes. X.

FRUCTUS, quos spondet suo lectori historia, inestimabiles, non degustantur ab eo, qui delectamenti tantum causa, sine adhibita prudenti adrentione & annotatione memorabilium, narrationes legit.

Thes. XI.

NON ad præclara tantum & virtuti convenientia facta in historiis est attendendum; sed etiam ad vitia & crimina. Horum namque tetrafacies & horrendus exitus sæpissime excitavit in illa ad vitia tam prona humana mente, malorum aversionem. Ut communis loquitur experientia.

Thes. XII.

VEL hinc itaque perspicitur, quam inepte agant scriptores, qui dum vitæ cujuscunque narrationem ingrediuntur, spe præmii, metu odii, aut alia quacunque de causa, heroës suos ita depingunt, ut virtutes extollant, cum intermissione aut extenuatione eorum, quæ in vitiorum numero ponenda essent.

Thes. XIII.

NON tamen minus a scopo suo, veritate puta, recedunt, qui magis, quam par est, contumeliose & acriter nimis, a regulis virtutis paululum deviantes actiones aggrediuntur, aut omnia in deteriorem vertunt partem; cum tamen sine veritatis læsione mitiori possent procedere passu.

Thes. XIV.

Thef. XIV.

UT in omnibus aliis scientiis, ita quoque in historiis legendis, præcipua impendi debet opera perscrutationi eorum, quæ lectoris statui & vitæ generi sunt convenientissima. His enim semper in praxi opus habet.

Thef. XV.

UT ex una parte, qui morositate capti, omnem historiæ denegant fidem, æquitati proterve impingunt; ita ex altera parte non minus inique agunt, qui omnia ficta, incerta & incredibilia, tanquam veritates, avide arripiunt. Sequitur inde, historias lecturo esse necessarium, ne nimia confidentia, nec prava malevolentia ducatur, & ut defacato sit affectu.

Thef. XVI.

FTI nullus inficias ibit, affectibus sæpius litare domesticos scriptores, illis tamen calculum addere non possumus, qui historicis, aliarum nationum historias referentibus, tutius ubique esse credendum, quam domesticis, autumant. Indigenæ melius res sibi cognitæ habere concipiuntur, quam exotici.

Thef. XVII.

AMor sui suorumque eo usque invaluit, ut aliarum gentium illustribus factis sua præponant multi, & quæ a se minus præclare gesta sciunt, aureo tamen obducant colore. Absit, ut Bodino assentiamur, asserenti: *Licetum esse, sui suorumque popularium*

pularium dignitatem honesto mendacio tueri, cum scriptor omnis, semper veritati magis, quam sibi suisque, obstrictus sit.

Thef. XVIII.

DEploranda experientia condocemur, quod historici de rebus, maximi interdum momenti, in diversas sæpe abeant sententias, adeo ut lecturo difficile admodum sit, explicare, in quanam parte veritas militet. Huic malo ut medicina aliqua afferatur, ad hæc præcipue momenta, attendendum est: 1:o Quo est historicus vir melior, & purior a partium studio, eo dignior fide est habendus. 2:o Si scriptor eodem tempore, quo accidit res, vixerit, probabilitas rei narratæ accrescit. 3:o Si probatus vel acceptus fuerit liber a tempore, matre veritatis, & iusto illo honorum distributore, imprimis ab illis, qui ipsi noticiam hauserunt rerum relatarum, illi fides præ aliis adjicienda; & 4:o ex pluralitate asserentium proxime ad veritatem concluditur. Maxima adest ratio, de veracitate scriptoris non dubitandi, ubi omnes hæ notæ concurrunt.

Thef. XIX.

HInc quantum profit lectori historiæ, regulas logicas sibi familiares habere, nulli obscurum esse potest. Inprimis in leges probabilitatis inquirere debet.

Thef. XX.

ORdo, cui tenendo quam maxime obstrictus est lector,

lector, ne oleum & operam perdat, imprimis in eo consistit, ut, incipiendo a simplicioribus, progrediatur ad res, quæ altioris sunt indaginis.

Thes. XXI.
Historia patriæ, vel loci, ubi quis jam vivit, aut cui in posterum officium suum consecrare constituit, universalem & sacram excipere debet, ob varias utilitates, quæ ex soli patrii cognitione hauriri possunt. Feliciorem quoque progressum sibi polliceri potest in evolvendis mutationibus & circumstantiis omnibus, in solo natali obviis; utpote quas optime sibi notas & perspectas reddere potest.

Thes. XXII.
Omnium historiarum clavem semet offert geographia, quæ magis sensuum, quam rationis requirit negotium. Ejus usus plane est inevitabilis, ordineque progrediendo, primam lecturo semet sistit.

Thes. XXIII.
Geographiam proxime sequitur chronologia, quæ in temporum, quibus res narratæ acciderunt, demonstratione occupatur. Hujus usus quantum sit, illi indicabunt, qui sine ea obscuram & inextricabilem rerum habent noticiam.

Thes. XXIV.
UT in tota historiæ pertractatione, ita maxime in chronologicis acris requiritur memoria. Cujus sublevandæ optimum est medium, si tem-

pora & res eorum intervallis factæ, ad certas reducantur periodos & synchronismos.

Thes. XXV.

Genealogia, quæ seriem, quo reges virique conspicui sibi invicem subleqvuntur, exhibet, est medium, cujus ope historiæ ab historiis distinguuntur. Inter principes controversiæ de successionis jure, quæ tot tantorumque fuerunt bellorum funestissimorum genetrices, vix ac ne vix quidem decidi possunt, familiis, gradibus & lineis magnatum examussim non intellectis.

S. D. G.

